

Jaarverslag 2023 KNNV afdeling Breda

DEEL I: Jaarverslag van de secretaris

Bestuur:

Het bestuur is in 2023 ongewijzigd.

Leden:

Het aantal leden in Breda is gestegen van 112 naar 115 waarvan 4 huisgenoten. Daarnaast zijn er nu 8 donateurs en 2 gastleden. Totaal 125 (in 2022 was dat 122).

Jaarvergadering met lezing:

De jaarvergadering is gehouden op 21 maart 2023. De financiële administratie is weer op orde en goedgekeurd. Er werd op de ALV een lezing gegeven over Biodiversiteit en bijen.

Cursussen en Themadagen:

In 2023 is een libellen excursie gehouden. Jeroen Stoutjesdijk van de KNNV-Breda en Raymond van Breemen begeleiden de excursie. De cursus in 2022 heeft geleid tot 5 deelnemers die libellen routes lopen. In samenwerking met Floron heeft de plantenwerkgroep in 2023 een cursus grassen georganiseerd.

Lezingen en excursies:

De lezing “waterdiertjes” heeft geleid tot een vervolg waarbij enkele leden voortaan monsters gaan nemen en de resultaten doorgeven aan het Waterschap Brabantse Delta. Materialen worden door het waterschap beschikbaar gesteld. De geplande lezing Vennen in Brabant is helaas door ziekte niet doorgegaan.

Expositie:

Met hulp van de planten werkgroep heeft Mandy den Elzen planten uit Breda geïnventariseerd en een tentoonstelling georganiseerd in de Grote Kerk van Breda. De KNNV en het IVN hebben vanuit een gezamenlijk fonds een bijdrage geleverd.

Werkgroepen:

Er zijn zeven werkgroepen: Amfibieën wg, Bodem-water-en-landschap wg, insecten wg, mossen wg, paddenstoelen wg, planten wg, vissenwg, zoogdieren wg.

De onderzoeken die gedaan zijn hebben vooral betrekking op de Galderse Heide, zoals door de gemeente in 2022 gevraagd. De data van de onderzoeken werden allemaal doorgegeven via waarneming.nl en NDFF. Lijsten van de gevonden soorten zijn beschikbaar voor 1- planten, 2- mossen, 3- nachtvlinders, 4- amfibieën. De gemeente heeft de Bosgroep gevraagd een verslag te maken van de activiteiten die gepland zijn. De KNNV maakt een volledig verslag na een bezoek samen met de gemeente en de Bosgroep op 18 februari 2024.

Projecten:

- In 2020 is de gemeente Breda het herinrichtingsproject “Groene Kades” begonnen. Dit is onderdeel van het plan de rivier de Mark weer door Breda te laten stromen. De KNNV is als onderdeel van Natuurplein daar direct bij betrokken voor inventarisaties en bijdrage aan de voorlichting over het project. Dit project begon in 2022 en loopt door. Er zijn open dagen geweest waar enkele leden van

de KNNV hun medewerking verleenden in 2022. De opening van het project was op 23 september 2023.

Nieuwsbrieven:

In 2023 zijn 4 nieuwsbrieven uitgebracht. De Nieuwsbrief wordt of per e-mail verzonden en voor 4 leden nog via de post bezorgd. Leden en donateurs die de Nieuwsbrief per e-mail ontvangen krijgen een reductie op de contributie.

Samenwerking binnen KNNV:

Binnen het Gewest wordt provinciaal samengewerkt met de afdelingen Roosendaal, Tilburg en Eindhoven. Er zijn jaarlijks twee gewestelijke vergaderingen waarin de activiteiten en ideeën in de verschillende afdelingen worden besproken. Gesprekspunten zijn de gezamenlijke aanpak natuurbescherming op provinciaal niveau, de punten die in de beleidsraad aan de orde zijn geweest en het reilen en zeilen in de verschillende afdelingen. In 2023 zijn twee Zoom bijeenkomsten geweest, in maart en november. Verslagen ervan zijn bij de secretaris verkrijgbaar.

Samenwerking tussen natuurverenigingen:

De samenwerking in onze regio Breda betreft vooral de samenwerking met de natuurverenigingen in de regio via onze deelname aan 'Natuurplein De Baronie'. Er zijn nu zes verenigingen aangesloten. De doelstelling van Natuurplein berust op twee pijlers:

- het coördineren van de inspraak met betrekking tot natuurontwikkeling en natuurbescherming;
- laten zien wat de aangesloten verenigingen doen voor belangstellende natuurliefhebbers.

In 2023 is er een jaarvergadering geweest waarop de toekomst van Natuurplein is besproken. Deze ontwikkeling wordt in 2023 verder besproken. In eerste instantie heeft dit tot het vertrek van het IVN uit Natuurplein geleid. Het KNNV en IVN hebben in november een gezamenlijk overleg gehad over een gezamenlijk fonds en verdere samenwerking, o.a. over de gezamenlijke insecten werkgroep..

Activiteiten op gebied Natuurbescherming:

De activiteiten met betrekking tot natuurbescherming vinden plaats onder de paraplu van Natuurplein. De bedoeling is om zoveel mogelijk met één geluid naar buiten te treden. Binnen Natuurplein worden zaken op gebied van natuurbescherming en natuurontwikkeling en beheer met de natuurverenigingen in Breda en omstreken afgestemd. Natuurplein is ook de regionale gesprekspartner voor de gemeente Breda, de terrein-beherende organisaties, het waterschap, de Brabantse Milieufederatie, de Provincie NB en voor onderwerpen ten aanzien van de regionale energiestrategie. Voor een inhoudelijk overzicht wordt verwezen naar het jaarverslag van de secretaris Natuurplein de Baronie.

Samenwerking met andere organisaties:

Met vele organisaties in en rond Breda wordt samengewerkt. Het betreft vooral monitoringswerk van de werkgroepen. De verzamelde gegevens worden aangeboden aan de soortorganisaties voor opname in de NDFF.

KNNV Digitaal:

De website van de afdeling wordt bijgehouden door de secretaris. Er worden agenda punten en nieuwberichten gedeeld. In 2022 is ook begonnen met de toevoeging van de "Boom/Struik van de week". Dit is in 2023 verder gezet. Aad van Diemen heeft teksten en foto's aangeleverd waarvan elke week een soort besproken wordt in een nieuwbericht.

Deel II: Jaarverslagen van de Werkgroepen

Amfibieënwerkgroep, coördinator Erik van der Hoeven

De amfibieënwerkgroep heeft dit kalenderjaar niet of nauwelijks gefunctioneerd. De vier leden hadden het of te druk met werk of waren door ziekte geveld. Er zijn vooral individuele bezoeken afgelegd. Wel is er enkele malen gezocht naar de levendbarende hagedis. Die is slechts 2x waargenomen bij twee verschillende vennen.

Hieronder volgt een lijstje met losse waarnemingen :

- Vinpootsalamander: aanwezig bij drie van de vier onderzochte vennen. Vooral onder stukken hout langs de oever. Het is aan te bevelen om wat meer stapels hout in de directe omgeving van een ven aan te brengen (schuilplek, overwintering).
- Klokjesgentiaan: langs alle vennen aanwezig. Vooral bij het ven in de hoek gevormd door de Marellweg en de Verlengde Heistraat. De bloeiperiode leek wel in twee periodes uiteen te vallen. De eerste eind juli-begin augustus en de tweede in de 2^e helft van september tot in oktober. Opvallend was dat de planten op de oevers die lang onder water hadden gestaan pas gingen bloeien toen het droger werd.
Op dezelfde plek zal spoedig weer eens geplagd moeten worden!
- Opvallende planten: Heidespurrie (op mul zand), Moeraswolfsklauw (op vochtige oevers), Moerashertshooi (op de grens van water en land), Waterlepeltje (grens water en land).
- Insecten: een kolonie kortschildkevers (*Paederidus ruficolis*) onder een stuk boomstam.
- Voorts: Groentje (vlinder), een Bruine metaalvlinder, een Bessenschildwants, een Driehoornmestkever en Groene zandloopkever.
- Libellen: Viervlek (veel), Bruinrode heidelibel (heel veel), Bloedrode heidelibel (veel), de Gewone oeverlibel en Tangpantserjuffer.
- Veel wespspinnen.
-

Werkgroep Bodem, Water en Landschap, coördinator John Vegt

Er is door de gemeente een pH meter geleverd.

Deze is door Piet van Iersel gecontroleerd en weer werkend gemaakt.

Verder zijn er geen activiteiten geweest.

Insectenwerkgroep, coördinatie Aat Rietveld, Aad van Diemen, Jan Woolderink

De insectenwerkgroep is een samenwerkingsverband tussen KNNV, IVN en BBC (Bredaas Bijenhouders Collectief). Dit verslag 2023 en de plannen 2024 zijn in overleg tot stand gekomen.

Bijen

Door het IVN zijn twee bijen/wespen-avonden gegeven op Wolfslaar op 27 maart en 13 april voor IVN-gidsen + excursie op 29n april. Aantal deelnemers ca. 12.

Tevens is een excursie aangeboden vanuit Tilburg in de Loonse en Drunense duinen waar van door onze cursisten geen gebruik is gemaakt.

Bijenreservaten: naar aanleiding van de ontwikkelingen bij De Roskam zouden Aat & Aad een plan voor bijen/wespenreservaten = kale grond te Breda e.o. in overleg met de gemeenten die het beheer voor haar rekening moeten nemen. Niet gebeurd vanwege hoge personele krapte bij de gemeente Breda. Hetzelfde geldt voor een overleg over het bijenactieplan.

Daarnaast zouden beheerders van “wijkdeals” in Breda gevraagd worden naar de z.g. bijenhotels ook bijenoases en bijenburchten voor in de grond nestelende bijen aan te leggen. Het BBC heeft geld beschikbaar om de materiaalkosten te dekken. De werkzaamheden zullen door de vrijwilligers moeten worden uitgevoerd evenals het beheer erna. Met de Herenboeren in Lies is een deal gesloten. Verder is er een burcht op begraafpark Zuylen gerealiseerd en in een particuliere modeltuin in Dorst / Breda.

- Het werk aan het boek ‘Bijen in Breda’ stagneerde in 2023. Wordt 2024 weer opgepakt.

We hebben we via het BBC meegewerkt aan een onderzoek waarin stuifmeel dat door honingbijen in de omgeving is verzameld is onderzocht op vervuilende stoffen. De bijen stonden op het terrein van Curio aan de Frankenthalsestraat en bestreken een gebied met een middenlijn van 6 km. Uitslag wordt verwacht in 2024. Onderzoeksbureau is BEEODiversity in opdracht van de gemeente Breda.

Inventarisaties

Vlindermonitoring:

Acht vlinderroutes worden geteld. De gemeente Breda heeft een aantal extra telroutes ingericht in overleg met de Vlinderstichting. Doel is het beheer van de gebieden te optimaliseren. De meeste van deze nieuwe routes worden geteld voor Raymond van Bremen (gem. Breda). In Ulvenhout wordt één van de routes geteld door een nieuw lid.

Normaliter is er in het voorjaar een gemeenschappelijk avond om de ervaringen uit te wisselen en afspraken te maken voor het nieuwe jaar. Deze avond heeft in 2023 niet plaatsgevonden. Gaat weer gebeuren in 2024. Door Aad van Diemen zal op die avond een korte (30 minuten) cursus hommelterkenning worden gegeven.

Nachtvlindermonitoring:

De werkgroep Nachtvinders van de KNNV inventariseert elke laatste maandagavond van de maand. Coördinatie door Jacques Rovers en Eric-Jan Beenackers, inventariseert elke laatste maandagavond van de maand. In 2023 in boswachterij Dorst aan de kant van Rijen. Dat gebeurt met een verlicht wit laken en enkele nachtvlindervallen. De waarnemingen worden genoteerd op waarneming.nl en doorgegeven aan de vlinderstichting.

IVN-tuin Oranjepolder doet mee met het meetnet Nachtvinders van de Vlinderstichting. Dit jaar is er een nachtvlinderavond in de IVN-tuin Oranjepolder te Oosterhout geweest. De opkomst was groot met veel kinderen. Het was in combinatie met een presentatie over nachtvinders.

Libellenmonitoring:

Na de libellencursus in 2022 zijn binnen de gemeente Breda inventarisatieroutes uitgezet in overleg met de Vlinderstichting. De inventarisatie van twee van deze routes wordt gedaan door deelnemers van de cursus. Op de overige routes wordt geteld door Raymond van Bremen (gem. Breda).

Er is op 19 augustus een 'terugkomdag' georganiseerd door Jeroen Stoutjesdijk en Raymond van Bremen voor deelnemers aan de libellencursus van 2022 in het leslokaal Wolfslaar en de Natuurtuin. De inventarisaties zijn gedaan in de natuurtuin.

Cor Borghouts inventariseert libellen in het natuurgebied De Berk bij de Zwartebergse Molen, Etten-Leur.

Bijenmonitoring: geen

Wespenmonitoring: geen

Insecten overig

In het IVN-blad Natuursignalen verschijnt elke keer een artikel over insecten.

Website Stadsplanten.nl. Aan de auteurs is gevraagd in bij de behandeling van een plant ook aandacht te geven aan bijbehorende insecten. Dat wordt gedaan.

Lopend vanaf oktober 2022 tot in 2023 is er 8x een insecten-item op Nature Today geweest. Dit in het kader van het Stoeplantjes-project. Ook hier dus de verbinding planten-insecten. Dit project is beëindigd, maar wordt door anderen voortgezet.

Er zijn drie insectenwandelingen gehouden: 21-5 Broskens: 20 deelnemers, 1 juni Heusdenhout: 15 deelnemers, 5 augustus Strijbeekse Heide: 12 deelnemers

Plannen 2024

Bijen

Door het IVN wordt 6 februari een wespenlezing gehouden op Wolfslaar voor gidsen en aspirant-gidsen. Andere deelnemers zijn mogelijk, indien plaats over.

Er zijn drie insecten-publiekswandelingen gepland: Strijbeekse Heide, Gilzewouwerbeek, Surrae. In augustus staat de loepjeswandeling gepland in Heusdenhout, kunnen we de insecten zeker in meenemen.

Vlinders en libellen

Telroutes:

Dezelfde vlinderroutes en libellenroutes zullen worden geïnventariseerd en zo mogelijk uitgebreid met nieuwe routes als we daar belangstellenden voor kunnen vinden. Waarschijnlijk gaan er op de Vliegbasis Gilze-Rijen libellen worden geteld.

Voor uitwisseling van ervaringen en het maken van afspraken worden in de winter van 2024 de tellers van de vlinders en libellen bijeenroepen.

Nachtvlinders: Ook in 2024 worden op elke laatste maandagavond van het jaar nachtvlinderavonden georganiseerd door de werkgroep nachtvlinders van de KNNV. Het telgebied wordt nog vastgesteld.

Cursus vlinders: De KNNV organiseert voor de zomer van 2024 een vlindercursus bestaande uit twee of drie cursusdagen.

Nachtvlindernacht Oranje Polder tijdens de landelijke Nachtvlindernacht.

Insecten algemeen

Samenwerking gemeente Breda:

Inventarisaties:

De monitoring van insecten voor de Nieuwe Mark zal in 2024 weer beperkt worden opgepakt.

Cursusaanbod:

Er zou een meerjarige carrousel gemaakt kunnen worden van korte insectencursussen/workshops: van groepen: bijen, wespen, vlinders, wantsen, sprinkhanen, kevers, vliegen, muggen, zweefvliegen, enz. (Aktie: KNNV). In dit kader wordt cursus/workshop mieren wordt door de KNNV beoogd.

Het doel is in het voorjaar van 2024 een lezing zweefvliegen te houden in de Wegwijzer. Aktie IVN.

In februari start een cursus van 4 avonden en een tuinwandeling "laat je tuin zoemen". Deze cursus wordt gegeven door het BBC samen met Stadsvergroener Iris onder auspiciën van "Breda Stad in een park".

Oranjepolder:

- Mogelijk organiseren biodiversiteitsdag of insectendag Oranjepolder voor publiek met informatieposten.
- Een Insecten-Doe-Middag in de Oranjepolder voor de Gidsen en NGO`ers als zijnde bijscholing.

In 2024 zal veel aandacht besteed worden aan het beheren van de populatie Aziatische hoornaars. Concreet volgen er informatiebijeenkomsten en zullen vrijwilligers worden gevraagd te participeren.

Aandacht op onze media voor:

- Nationale Bijentelling 2024
- Nachtvlindernacht 2024
- Nationale tuinvlindertelling 2024

Mossenwerkgroep, coördinator Erik-Jan Beenackers

De werkgroep mossen bestaat uit ca. 15 personen waarvan ca. 6 personen actief zijn. Van oktober tot en met maart wordt er sinds oktober 2022 2 keer per maand mossen en korstmossen geïnventariseerd op zaterdagmiddag. Daarnaast heeft ondergetekende (EJB) samen met Jacques Rovers (JR) enkele gebieden bezocht.

We zijn in 2023 gestart met een bezoek aan de begraafplaats Leijzenakkers e.o. (KM-hok 119-406) in Oosterhout. Er zijn hier ca. 50 mos- en 50 korstmossoorten gevonden. Bijzondere mossen: Ongerold smaragdsteeltje (*Pseudocrossidium revolutum*). Bijzonder korstmossen: Donkerbruin dijkschildmos (*Xanthoparmelia pulla*).

Een zaterdagmiddag zijn we naar de Biesbosch, Jantjesplaat geweest KM-hok 111-420. Ook hier zijn ca. 50 mos- en 50 korstmossoorten gevonden. Bijzondere mossen: Vloedvedermos (*Fissidens gymnandrusdie*) en Boomknikmos (*Bryum capillare* var. *Flaccidumop*) en ook hier werd verschillende keren het korstmos Glimmend schaduwmos (*Hyperphyscia lucidaenkele*) gevonden en dat is een nog niet zo lang gelden als nieuwe soort ontdekt in de Biesbosch.

Daarnaast hebben we 2 keer een bezoek gebracht aan KM-hok 120-304 Boswachterij Dorst – industrieterrein Vijf Eiken. Hier zijn ongeveer 80 mossen en 50 korstmossen gevonden. In een stukje jonge aanplant vonden we Dwergwratjesmos (*Cololejeunea minutissima*) en in het najaar is bij een nieuwe poel Geel hauwmos (*Phaeoceros carolinianus*) gevonden. Een bijzondere korstmossoort die er voorkomt is Groene veenkorst (*Trapeliopsis pseudogranulosa*).

Bij een bezoek aan KM-hok 113-405 Markkanaal/Munnikenhof hoopten we de bijzondere mosflora langs het kanaal te kunnen ontdekken, maar ter plaatse bleek dat Rijkswaterstaat alle oude beschoeiingen aan het vervangen was. Op de verschillende beplante Linies hebben we ongeveer 50 mossoorten en 35 korstmossoorten gevonden.

Dit voorjaar en najaar hebben we, eveneens op verzoek van de gemeente Breda, twee bezoeken gebracht aan KM-hok 110-404 in de Haagse Beemden omgeving Asterdplas. Hier zijn ca. 55 mossoorten en 55 korstmossoorten gevonden. De meeste aangetroffen mos- en korstmossoorten bevonden zich in de woonwijk zelf en ook in de redelijke jonge aanplanten daar. Op een weiland van Staatbosbeheer vonden we in een afgeplagd stuk nog Grof draadmos (*Cephaloziella hampeana*) en op een jonge beuk vonden we Grauwe runenkorst (*Enterographa crassa*) nieuw voor de omgeving Breda.

Onlangs zijn er twee bezoeken gebracht aan KM-hok 112-407 Binnenpolder bij Terheijden maar dat is nog niet klaar. Daarnaast zijn we bezig met KM-hok 112-395 in het Mastbosch.

Dit voorjaar wordt er een bezoek gebracht aan Begraafplaats Zuylen in Breda, de Biesbosch, Boswachterij Dorst voor KM-hok 120-400.

Door EJB en JR zijn nog een tweetal KM-hokken geïnventariseerd:

116-394 Hondsdonk (100 soorten): Kegelmoss (*Conocephalum conicum*) en Groene poederkorst – (*Botryolepraria lesdainii*)

115-404 Breda, Posthoorn (115 soorten)

Door individuele leden zijn nog z'n 25 tal km-hokken geïnventariseerd, meestal in combinatie met planteninventarisaties.

Bijzonderheden tijdens deze inventarisaties:

Grof snavelmos - *Eurhynchium angustirete* op de Roovertse Heide bij Esbeek.

Alle vondsten zijn verwerkt op waarneming.nl en op de verspreidingsatlas.

Paddenstoelenwerkgroep, coördinatoren Piet van Iersel en Jacques Rovers

De paddenstoelen werkgroep is alleen in het najaar actief met zoeken naar paddenstoelen, zo ook weer dit jaar. De woensdagmiddag is hiervoor de vaste middag. Vanaf 27 september tot 29 november zijn we op stap geweest. In 2023 zijn we acht maal naar paddenstoelen gaan zoeken in de

buurt van Breda in een groepsgrootte van 8-14 mensen. De groep werd steeds groter naarmate het seizoen vorderde. Het afgelopen najaar hebben we de Galderse heide opnieuw een keer bekeken. De ecologen van de gemeente zijn van plan om Galderse heide te gaan opknappen. Het gaat vooral om de heideveldjes en de aanwezige poelen/vennetjes. We vonden vorig jaar in totaal 103 soorten op de Galderse heide. Deze keer vonden we er 36 soorten bij een deelgebied en de andere tweede keer 40 soorten maar toen waren we meer in de bossen.

Toch was dit jaar een leuk paddenstoelen jaar. We vonden tijdens onze tochten maar liefst 160 soorten waarvan er 14 op de Rode Lijst staan. Verder is opmerkelijk dat we soorten vonden die gebonden zijn aan soorten bomen: voor de eik: 6 soorten, voor de beuk 2 soorten, voor deze twee soorten bomen 5 soorten voor de berk 6 soorten.

Daarnaast heb ik nog geprobeerd uit te zoeken of je met het vinden van bepaalde soorten aanwijzingen krijgt over de milieu veranderingen. Omdat ik daar van gehoord had op een lezing. Moet je weten dat er in Nederland 8000 soorten paddenstoelen voorkomen en dan moet je daar weer langlopend onderzoek naar doen. Niettemin kreeg ik een lijst met 2400 soorten waar iets van bekend zou zijn. Het was een lijst die al sinds 1996 niet meer aangepast is dus misschien is er nog ergens een die meer kan zeggen. Maar het leverde helaas weinig op. Een + of een - betekent voor de waargenomen soort een voorspelde verandering in het voorkomen van de soort is positief dan wel negatief gecorreleerd met milieuthema's zijnde in dit geval verzuring en vermessing. Zeven soorten blijken een positieve correlatie te hebben met vermessing en zes met een negatieve correlatie met verzuring.

Niet alle soorten konden in het veld op naam gebracht worden. Het was daarom fijn dat Jac Gelderblom de moeite en tijd nam om deze mee naar huis te nemen en na microscopisch onderzoek op naam te brengen. Namens de leden van de werkgroep dank daarvoor.

De waarnemingen staan allemaal op Waarneming.nl.

Plantenwerkgroep, coördinator Jacques Rovers

Elke dinsdagavond, van half april tot half september, gaan leden van de plantenwerkgroep in wisselende samenstelling op stap. Het aantal deelnemers per avond varieert, maar ligt gemiddeld rond 8 personen. De werkgroep bestaat uit een kern van zo'n 15 leden.

Een van de trouwe deelnemers is Mandy van den Elzen. Zij verzamelt bladeren voor haar kunstproject die ze conserveert met balsem en vervolgens in een lijstje of onder een glazen stolp plaatst. Afgelopen jaar (augustus) heeft zij van al deze lijstjes en stolpen een installatie gemaakt voor een tentoonstelling in de Grote Kerk van Breda.

Door het hoge aantal deelnemers kunnen we meestal in twee groepjes een km-hok doorzoeken, Hierdoor is het mogelijk om op twee avonden een km-hok in zijn geheel kunnen bekijken. Op deze manier was het mogelijk het afgelopen jaar ca 15 km-hokken rondom Breda te "strepen".

We verzamelen de gegevens met een speciaal voor dit doel ontwikkelde app, de zogenaamde Vera-app. Na het verzamelen van de gegevens staan deze al enkele dagen later op de Verspreidingatlas (www.Verspreidingsatlas.nl). Voor de deelnemers erg prettig. Je hebt al snel een overzicht van de gevonden soorten en ook voor controle is dit erg handig.

Vanuit de plantenwerkgroep hebben we voor het project Groene Kades een inventarisatie uitgevoerd van de muurplanten en een bijdrage geleverd aan een inventarisatie voor de nectarindex. Ook deze gegevens zijn te vinden op de Verspreidingsatlas onder kopje projecten.

Begin augustus hebben we gezamenlijk het natuurgebied Lange Bunders en Slangwijk bekeken. In groepjes van twee hebben we het gehele perceel doorzocht op aandachtsoorten. Helaas is het

gebied nogal verruigd met Pitrus en Riet, waardoor het aantal bijzondere soorten beperkt was. Om toch nog enkele opvallende soorten te noemen: Moeraswolfsklauw, Grote pimpernel, Geelgroene zegge en Blauwe zegge.

Ook hebben enkele leden het moerassig gebied van 'Hout nabij de Aa of Weerij bezocht. Door de vele neerslag was het lastig om het gebied goed te bekijken. Wel opvallend was het vele voorkomen van Waterlepelkje, een Rode lijstsoort die de laatste jaren in onze omgeving uitbreidt.

Daarnaast hebben we in samenwerking met Floron een cursus "Grassen herkennen" verzorgd. Deze cursus bestond uit twee dagdelen theorie en drie dagdelen praktijk.

Voor het gezamenlijke KNNV-onderzoeksproject Galderse heide, is voor het onderdeel vaatplanten een kort verslag gemaakt. Dit zal verder worden ingebed in een samenvattend verslag van alle ter plaatse uitgevoerde activiteiten en waargenomen vondsten.

Verder heeft een aantal leden medewerking verleent aan een videoserie voor Stad in een Park over groene vrijwilligers binnen de gemeente Breda. De film is op 4 juli opgenomen in het Liniekwartier. De video-serie is klaar en ligt ter goedkeuring voor publicatie te wachten bij de gemeente. Dus nog even geduld.

Enkele opvallende resultaten

Hoewel we al vele jaren op stap gaan vinden we elke dinsdagavond toch wel weer iets nieuws of bijzonders. Dit verrassende element houdt het boeiend. Je weet tevoren nooit precies wat je kunt verwachten. Zelfs in de soms saaie stedelijke km-hokken kun je zomaar een of meer bijzondere planten tegenkomen.

Zo kwamen we op 1 augustus in de Hoge Vuchtpolder, in één km-hok, drie bijzondere droogbloemen tegen; de Zilverdroogbloem, de Sikkeldroogbloem en de Amerikaanse droogbloem. Allemaal soorten die oorspronkelijk uit Amerika afkomstig zijn.

De Zilverdroogbloem is in 2012 voor het eerst in Breda aangetroffen, heeft vele jaren daarna een wat verborgen bestaan geleid, maar is de laatste paar jaar sterk in aantal toegenomen. Plaatselijk staan er nu honderden exemplaren naast elkaar. Deze droogbloem heeft duidelijk een voorkeur voor de voegen van straatstenen en klinkers op parkeerterreinen.

Tot nu toe vinden we deze drie soorten nog maar in enkele km-hokken in de stad. Dit zou de komende jaren zo maar kunnen wijzigen. Nader onderzoek zal het uitwijzen.

Omdat we iedere avond toch wel iets verrassends of iets bijzonders vinden zou het te ver voeren om die allemaal te noemen.

Daarom een keuze van de meest in oog springende.

Straatwalstro, was in 2017 al eens gevonden in het centrum van de stad. In het voorjaar van 2023 vonden we hem in geruime mate op de parkeerplaats van de Gamma aan het Spinveld.

Op dezelfde avond troffen we ook Oosterse raket aan. Wel een soort van het stedelijk gebied maar dan bij voorkeur op wat kalkrijke grond. Algemeen in het havengebied, maar zeker niet rond Breda.

In 2012 hebben we in de Blauwe kei voor het eerst tegen een garagemuur Varenhelmbloem, gezien. De soort is daar inmiddels verdwenen. Dit jaar zagen we de soort weer terug in de stad, nu nabij het Brabantpark. Een mooi weerzien.

Van de amaranten komen er meerdere tegen in de stad. Denk aan Kleine majer, Franse /Basterd amarant. Toch wel bijzonder in dit rijtje is de Liggende amarant die we in de Hoge Vucht aantreffen. Een nieuwe vondst voor Breda en omgeving.

Er zijn zeker nog veel meer bijzondere soorten, maar hier laat ik het even bij.

Gezien de vondsten in 2023 is de verwachting dat we ook in 2024 weer een aantal verrassende vondsten zullen doen, zeker in het stedelijk gebied.

Werkgroepen Vissen en Zoogdieren:

Er waren in 2023 geen activiteiten van de werkgroepen Vissen en Zoogdieren.

Het Waterschap Brabantse Delta heeft in oktober een Netwerkdag Partnernetwerk Biodiversiteitsherstel Brabant georganiseerd. Daar werden 3 verschillende thema's besproken met praktijk voorbeelden aan de Mark. Een ervan was het thema waterdiertjes. De KNNV heeft inmiddels een groep van 5 mensen die zich ermee bezig houden. Wellicht ontstaat hier een nieuwe werkgroep uit.